

Kompas 2013 -2018

*Begin met het nodige.
Doe daarna het mogelijke.
En dan ineens doe je zomaar het onmogelijke.*

Franciscus van Assisi (1181 – 1226)

INLEIDING

In juli 2008 werd stichting Verhalis opgericht door filmmakers Jeroen Neus en Carine van Vugt. Verhalis was vooral bedoeld als paraplu om onder samen te werken vanuit hun gedeelde passie. De stichting stelde zich ten doel om kleurrijke, inspirerende (levens)-verhalen te verzamelen en hierbij te zoeken naar nieuwe manieren om deze verhalen te vertellen.

Inmiddels bestaat de stichting vijf jaar. Er zijn diverse bijzondere projecten gerealiseerd, waaronder de documentaireserie Kloosterverhalen en een erfgoedgame over de Tachtigjarige oorlog in Breda. De stichting heeft de potentie om te groeien, maar de oprichters lopen tegen grenzen aan. Tijd en middelen om de groei te realiseren ontbreken.

Naar aanleiding van een brainstorm met oprichters en bestuur is eind 2012 besloten op zoek te gaan naar een zakelijk leider die de ambities voor de komende jaren kan formuleren en helpen realiseren. Ik geloof in de doelstellingen van de stichting en in de kracht van verhalen. Een siberisch gezegde luidt: “Als je de bomen niet kent, ben je misschien verdwaald in het bos. Als je de verhalen niet kent ben je verdwaald in het leven.”

Met veel plezier heb ik gewerkt aan het richtinggevend document voor 2013 – 2018 dat voor u ligt. Heeft u vragen, opmerkingen, ideeën voor samenwerking? Neem gerust contact met ons op.

Meike van Zandvoort
Zakelijk leider Stichting Verhalis

info@verhalis.nl
076 8200195

DE VISIE VAN VERHALIS

“Ik breng graag het ontroerende van het menselijk (on)vermogen in beeld” – Carine van Vugt
“Ik ben vertederd door het dagelijkse menselijke geploeter” – Jeroen Neus

Verhalis vangt levensverhalen van gewone mensen om ons immateriële erfgoed te bewaren. Zo geeft Verhalis de geschiedenis een persoonlijk gezicht. De makers van Verhalis laten zich ontroeren en inspireren door het menselijk (on)vermogen. Ze leggen de artistiek kwalitatieve verhalen vast met oprechte aandacht, vakmanschap en met hun eigen stilistische handtekening. De stichting werkt met filmmakers, o.a. met Carine van Vugt en Jeroen Neus. Maar ook met fotografen, kunstenaars, schrijvers en wetenschappers. Het doel is om deze verhalen voor een zo groot mogelijk publiek zichtbaar te maken zodat verborgen immaterieel erfgoed ontsloten wordt. Hierbij werkt Verhalis grensoverschrijdend. De traditionele afbakening tussen de sectoren kunst, erfgoed en educatie bestaan niet voor de projecten van Verhalis. Elk project dient zijn eigen unieke doel.

DE MISSIE VAN VERHALIS

Over vijf jaar is Verhalis een landelijk bekend projectbureau met een unieke positie binnen de kunst- en erfgoedsector. Vanuit een specialisatie in kloosterverhalen heeft Verhalis zich in 2018 ontwikkeld tot laboratorium voor het ontsluiten van verborgen verhalen. Binnen het bureau worden projecten ontwikkeld door filmmakers, fotografen, beeldend kunstenaars, theatermakers, schrijvers en wetenschappers.

DE DOELEN

Vanuit bovenstaande visie wil Verhalis in 2018 de volgende organisatiedoelen hebben bereikt:

1. Verhalis bereikt met projecten een groot en divers publiek
2. Verhalis is expert op het gebied van het ontsluiten en verbeelden van erfgoed door middel van verhalen
3. Verhalis is een belangrijke speler op het gebied van erfgoed, kunst en cultuur
4. Verhalis weet aansprekende makers van hoge kwaliteit aan zich te verbinden
5. Verhalis werkt intensief samen met netwerken van regionale (culturele) initiatieven zoals Brabant Culturele hoofdstad 2018
6. De financiële situatie van Verhalis staat het toe om een parttime zakelijk leider en artistiek leider aan zich te verbinden

Verhalis initieert projecten en zoekt daarbij altijd samenwerkingspartners om deze projecten te realiseren. Hierdoor wordt kennis en expertise beter gedeeld en zijn de financieringsmogelijkheden ruimer. In 2013 zal met name gezocht worden naar (verdere) samenwerking met Erfgoed Brabant, Bkkc, Provincie Noord-Brabant en musea.

STRATEGIE

Om bovenstaande doelen te bereiken onderneemt Verhalis het volgende:

1. Verhalis initieert minimaal 2 grote projecten per jaar
2. Verhalis smeedt duurzame samenwerkingsverbanden met makers, projectpartners en fondsen, zowel nationaal als internationaal
3. Verhalis gebruikt de expertise die in huis is voor het opleiden en/of begeleiden van jonge makers
4. Om immaterieel erfgoed te kunnen ontsluiten is het belangrijk om niet alleen een publiek te vinden dat de verhalen kan en wil beleven, het publiek is zelf medeproducent. Erfgoed is onderdeel van ieders leven, het is belangrijk om dit niet alleen te laten zien in een eindproduct maar ook tijdens het maakproces. Uiteraard is het daarbij wel belangrijk om te werken met professionele 'procesbegeleiders'.
5. Verhalis ontwikkelt een marketing- en communicatiestrategie om de zichtbaarheid van de stichting te vergroten

BESTUUR EN MEDEWERKERS

Stichting Verhalis bestaat uit drie medewerkers die samen de artistieke (Carine van Vugt en Jeroen Neus) en zakelijke (Meike van Zandvoort) leiding hebben over de stichting. Zij worden daarin bijgestaan door een kundig bestuur, dat inhoudelijke kennis heeft op het gebied van erfgoed, communicatie en marketing en cultuur.

Het bestuur bestaat op dit moment uit:

Interim voorzitter:	Thomas Heesters, bestuurswoordvoerder Capelle aan den IJssel
Penningmeester:	Agnes Vugts, museumconsulente Provincie Limburg
Secretaris:	prof. dr. Arnoud Jan Bijsterveld, leerstoel Cultuur in Brabant, UVT

Voor de functies van voorzitter en bestuurslid is een vacature per 1 september.

COMMUNICATIE

De komende jaren zal Verhalis werken met de volgende slogan: "Verhalis geeft geschiedenis een persoonlijk gezicht". Om de zichtbaarheid van de Stichting te vergroten zorgt Verhalis:

- dat het de kans grijpt om aanwezig te zijn in diverse media. Dat wil zeggen dat er bij mijlpalen een persbericht wordt geschreven en dat activiteiten in ieder geval worden vermeld op social media
- dat de website up to date is
- dat er een social media strategie wordt ontwikkeld
- dat er een perslijst wordt gemaakt van relevante media en contacten

Verhalis lopende projecten 2013

GELUK OP 13

Een foto- en filmproject ter gelegenheid van het jaar 013 in de stad met het kengetal 013: Tilburg.

80 studenten van het ROC gaan met fotocamera's en notitieblok op stap om alle Tilburgers die op een huisnummer 13 wonen te vragen naar een geluksmoment. Ze fotograferen de bewoners in hun deuropening. Deze foto's worden op ware grootte op zeildoek afgedrukt en in het centrum van de stad op openbare gebouwen geëxposeerd. Van dit project wordt een reportage gemaakt en een 13-delige serie van korte films waarin een aantal van de bewoners worden geportretteerd. Omroep Brabant zendt de serie en de reportage uit. Het Brabants Dagblad wijdt een speciaal katern aan alle gemaakte foto's. De Universiteit van Tilburg verwerkt de interviews in een onderzoeksverslag. Verhalis is projectleider, geeft workshops aan de studenten en maakt de reportage en de 13-delige filmserie.

DE JULIAANTJES

De zusters van de H. Juliana van Falconieri, in de volksmond 'de Juliaantjes', hebben tot in de jaren '60 – '70 gewerkt als kraamverzorgsters bij arme gezinnen. Van de in totaal 90 zusters die er ooit zijn ingetreden leven er nu nog 13, verspreid over Nederland. Hun bestuur wil graag ter gelegenheid van hun 95-jarig bestaan een document laten maken over deze bijzondere congregatie. Er zal een boek geschreven worden over hun geschiedenis. Verhalis is gevraagd een filmpjan te ontwikkelen. De film zou 'een verbeelding moeten worden in verhalenvorm van (stukjes) van het leven en het werk van de zusters en het leven in de congregatie/in het klooster' zoals de opdracht nu verwoord is.

DANSEN MET JAN

Een documentaire project over danser Jan Peijnenburg (76). De film laat zien hoe hij zijn passie voor de dans, ondanks de beperkingen van een ouder wordend lichaam, blijft doorgeven. Hij kan er niet mee stoppen. Jan zoekt mensen om mee te dansen tot hij erbij neervalt. Jan Peijnenburgs leven staat voor dat van veel ouderen die niet meer alles kunnen doen wat ze graag deden. Jan heeft dit op een creatieve manier opgelost door zich juist te richten op andere ouderen en samen kunst te maken. De film wordt geregisseerd door Annemarie Strijbosch:

"Ik ben geboeid door zijn niet aflatende pogingen om zijn vaardigheden door te geven en voort te zetten. Ik ben geraakt door zijn bevlogenheid, en zijn ontroerende expressiviteit die hij laat zien in zijn eigen dans. Ik ben gefascineerd omdat ik zelf ook ouder word en wil doorgaan met films maken totdat het niet meer gaat. "

DE RODE DRAAD DOOR DE DODENDRAAD

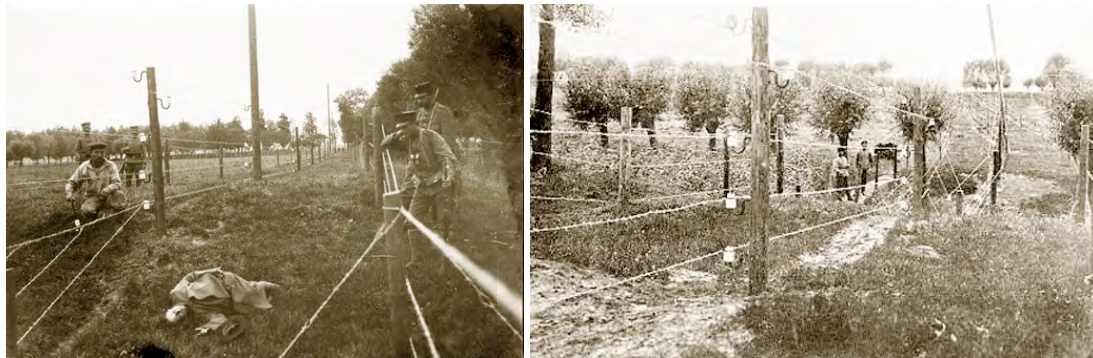
De herdenking van de eerste wereldoorlog barst volgend jaar in alle hevigheid los, vooral in België. Ook in Nederland zijn er initiatieven, maar nog op kleine schaal.

Toch had deze oorlog, waarin Nederland neutraal was grote impact op het dagelijks leven in Brabant, vooral in de grensstreek. De opvang van een miljoen gevluchte Belgen zorgde voor een zware last. De strenge grensbewaking met de levensgevaarlijke 'dodendraad' maakte

veel indruk. Met dit project willen we het verhaal van de dodendraad ontsluiten voor een groot publiek. De Dodendraad maakt onderdeel uit van de Canon van Brabant, maar is bij velen onbekend.

De Dodendraad werd in 1915 aangelegd door de Duitsers. De bijna 200 kilometer lange grensversperring bestond uit drie hekwerken waarvan de middelste 2 meter hoog was en onder spanning stond van 2000 volt. De versperring vormde een dodelijke barrière, maar toch bleven mensen proberen de grens over te steken om te smokkelen, te spioneren of naar het front te gaan. Er vielen zo'n 500 doden.

Om de herinnering levend te houden wil Stichting Verhalis met dit plan de verschillende kleinschalige, lokale initiatieven met elkaar verbinden zodat in de periode 2014-2018 een samenhangend programma van activiteiten ontstaat en de vergeten verhalen blijvend zichtbaar worden gemaakt.

RELIGIEUS ERFGOED ROUTES

verhalen uit het kloosterleven komen weer tot leven op de plaatsen van weleer

Stichting Verhalis werkt sinds 2008 aan een serie korte films onder de verzamelnaam 'Kloosterverhalen'. In deze films (inmiddels zijn het er al 30) vertellen kloosterlingen uit verschillende congregaties over allerlei aspecten uit het kloosterleven. De films verbeelden hun persoonlijke verhalen en ervaringen en bieden de kijker een inkijkje in een levenswijze die heel snel aan het verdwijnen is.

Momenteel zoekt Verhalis naar manieren om deze films voor een groot publiek op bijzondere wijzen beschikbaar te maken en tevens om de serie de komende jaren verder uit te breiden. Er zijn immers nog vele verhalen te vertellen en gezien de hoge gemiddelde leeftijd van kloosterlingen is het al twee voor twaalf.

In Noord-Brabant vind je in iedere stad en in vele dorpen kloosters in het straatbeeld, inmiddels vaak herbestemd of wachtend op een beslissing tot sloop of herbestemming. We willen de verhalen, beelden en geluiden van het kloosterleven graag aan deze plaatsen verbinden. Daarvoor werken we samen met Erfgoed Brabant en de provincie, die een aantal kloostercomplexen de komende jaren zal aankopen en herontwikkelen.

We willen de app die het Bkcc heeft ontwikkeld voor kunstroutes, gebruiken om een aantal religieuze erfgoedroutes in Brabant samen te stellen. Routes voor verschillende gebruikers (wandelaars, fietsers en auto's) in verschillende steden en streken.

Wanneer je de route met je smartphone volgt ontvang je, zodra je bij een point of interest komt, automatisch op je smartphone een signaal en weet je dat er iets te beleven valt: je ontvangt dan een berichtje over het kloosterleven van die locatie.

Soms is het bericht een korte film uit onze serie Kloosterverhalen; soms is het een geluidsfragment van klokken, een kloosterbel of –ratel, gezang of een vertelde herinnering; soms zijn het foto's die door animatie tot leven lijken te komen; soms neemt de stem van een kloosterling je een eindje mee, op zijn of haar dagelijkse route uit het verleden.

Om deze invullingen van de routes te maken willen we samenwerken met diverse kunstenaars/makers: voor de audio, de animaties en de films.

Een aantal van de films laten we maken door beginnende filmmakers onder coaching van ervaren documentairemakers in een workshop-format zoals Stichting Verhalis al twee keer eerder heeft gedaan.

Om de verhalen een 'thuis' te geven zullen ze ook verzameld worden op een centrale online plek. Zo kunnen mensen die de route volgen thuis uitgebreider de verhalen bekijken.

Verhalis projecten 2008-2012

DE LEGUANEN, een Alternate Reality Game

Samen met Lumineus heeft Verhalis een Erfgoedgame gemaakt, een Alternate Reality Game (ARG) voor jongeren over het erfgoed van Breda. De Tachtigjarige oorlog staat hierin centraal. Deze transmediale game duurde drie weken en werd gespeeld op internet, in de krant, op de radio en gewoon op straat. Aan de game hebben zo'n 800 middelbare scholieren meegedaan en ca. 200 andere deelnemers. De game speelde in december 2010 en januari 2011. De ontknopning vond plaats tijdens de Bredase cultuurnacht op 21 januari 2011.

MEUK, portret van een ouder wordend gezelschap

In opdracht van theatergezelschap Drieons maakte Verhalis een film over ouder wordende acteurs. Hiervoor hebben we in 2010 vijf lange interviews opgenomen met vijf acteurs van het gezelschap en hebben we opnames gemaakt bij de repetities. In 2011 is van dit materiaal een film van 21 minuten gemonteerd. De film is in première gegaan tijdens de jubileumvoorstelling van Drieons ter gelegenheid van hun 25-jarig bestaan in theater de Nwe Vorst in Tilburg.

Daarna is de film diverse malen vertoond in combinatie met de theatervoorstelling MEUK # ON THE ROAD in de regie van Lenneke Maas. De DVD is opgenomen in *the black box*, een jubileum uitgave van Drieons met muziek, beeld en video uit hun 25-jarig bestaan.

Omroep Brabant heeft de film in 2011 uitgezonden.

HIER WAS BERTRAM, zoektocht naar een verloren leven

Op 29 april 2011 is voor het huis van Arnoud-Jan Bijsterveld een struikelsteen geplaatst voor Bertram Polak, die daar met zijn familie woonde tot mei 1940 en die 2 jaar later in Auschwitz werd vermoord. Verhalis maakte opnames van de twee dagen dat familieleden van Bertram in Tilburg waren om de ceremonie van de plaatsing van de struikelsteen bij te wonen.

Deze opnames zijn gefinancierd door de Stichting Leerstoel Cultuur in Brabant.

In de maanden daarna hebben we subsidie gezocht om deze beelden te verwerken in een documentaire over de zoektocht van Arnoud-Jan naar de geschiedenis van deze familie die zijn huis heeft gebouwd. Een deel van het geld is via crowdfunding door 200 mensen van over de hele wereld bijeengebracht. Dit resulteerde in een documentaire van 28 min. waarin Arnoud-Jan Bijsterveld wordt gevolgd op zijn zoektocht naar het complete verhaal achter de moord op Bertram Polak. De film ging in april 2012 in première in Kamp Vught. Omroep Brabant heeft de film in 2012 tweemaal uitgezonden.

MARIA PINAS, DE COTTICARIVIER, SURINAME en VAN DE COTTICA NAAR DE STAD

In 2009 heeft Verhalis in opdracht van het CECN een serie interviews opgenomen met uit Suriname en de Antillen afkomstige oudere Tilburgers. Van een van deze interviews is een korte film van 5:30 min. gemaakt: *Maria Pinas, de Cotticarivier Suriname*, over de herinneringen van Maria Pinas aan haar jeugd in de binnenlanden van Suriname aan de hand van foto's uit het archief van de fraters van Tilburg. De muziek hiervoor is gecomponeerd door Tom America en animator Bjoern Hofmans bracht enkele oude foto's weer tot leven. De film maakte deel uit van een tentoonstelling in het Peerke Donders paviljoen in Tilburg.

In dat interview herinnerde Maria Pinas zich ook heel levendig de allereerste keer dat ze als klein kind met haar ouders op een grote boot de rivier afvoer naar de grote stad Paramaribo. Dit verhaaltje hebben we in 2011 verder uitgewerkt tot een film van 3:50 min. Hiervoor hebben we oude filmopnames van de fraters laten digitaliseren en verwerkt in de film. Met financiële steun van het Stedsmuseum heeft Tom America de muziek er weer bij gemaakt. De film is vertoond tijdens een tentoonstelling in het Peerke Donders paviljoen.

TILBURGSE KLOOSTERVERHALEN

In 2008 nam Verhalis het plan op een uitgebreide serie korte films te maken over het in hoog tempo verdwijnende kloosterleven. Als start van dit project is met een zestal beginnend filmmakers gewerkt aan een serie van 8 kloosterverhalen van Tilburgse kloosterlingen. De filmmakers kregen hiervoor een korte training in camera, geluid en interviewtechniek en werkten bovendien samen met jonge componisten die voor de films de soundtrack maakten.

De onderwerpen lopen uiteen van kloostergebruiken, het veranderen van je naam, roeping tot verliefdheid en de veranderende tijdgeest.

De serie is een aantal maal voor een uitverkochte zaal vertoond in Filmfoyer Tilburg en op verzoek aan diverse groepen en instanties. Omroep Brabant heeft de serie in 2009 uitgezonden.

BRABANTSE KLOOSTERVERHALEN

Een serie van 16 korte films kwam in 2011 tot stand door de documentaire workshop Kloosterverhalen. Hieraan namen 8 beginnende filmmakers deel. In april is de workshop van start gegaan met 8 lesdagen. Daarna hebben de deelnemers ieder 2 korte films gemaakt. Deze serie is op 20 november 2011 in het Jan van Besouwhuis in Goirle onder grote belangstelling in première gegaan met tweemaal een uitverkochte volle zaal. Daarna is de serie nog enkele malen vertoond in de Tilburgse Filmfoyer, in Plaza Futura in Eindhoven, in het Chassé theater in Breda en in de Verkadefabriek in Den Bosch.

In deze nieuwe serie kloosterverhalen zijn kloosterlingen gefilmd uit de volgende ordes en congregaties: Minderbroeders Kapucijnen, Tilburg en Breda - Clarissen-Coletinen, Someren - Paters van de Heilige Geest, Gemert - Paters van het Heilig Hart, Asten - Trappistinnen, Arnhem (voorheen Berkel-Enschot) - Benedictinessen, Oosterhout - Broeders van Onze Lieve Vrouw van Lourdes, Eindhoven - Montfortanen, Oirschot - Visitandinnen, Tilburg - Missionarissen van het Heilig Hart, Tilburg - Fraters CMM, Tilburg.

Een van deze verhalen gaat over een overste die worstelt met het dilemma dat hij enkele van zijn overleden medebroeders moet verdedigen tegen de aanklacht van seksueel misbruik, terwijl hij aan de kant van de slachtoffers wil staan. Deze film hebben we vertoond op een KNR-bijeenkomst van oversten die over de laatste ontwikkelingen ging rond het onderzoek van de commissie Deetman over seksueel misbruik van minderjarigen binnen de katholieke kerk. Een aantal van de aanwezigen kon zich in het verhaal van de film herkennen.

Naast deze serie die in de workshop is ontstaan, hebben we een kloosterverhaal gemaakt over een 'buitenzuster' van de Carmelitessen in Oirschot, die over haar positie in het slotklooster vertelt. Deze film is mede gefinancierd door de Carmelitessen zelf. In december hebben we in Kameroen een broeder van de H. Geest gefilmd die daar al 50 jaar werkzaam is als aannemer. Deze opnames worden in 2012 verwerkt tot een kloosterverhaal.

Omroep Brabant heeft de serie in 2012 uitgezonden.

Katholiek Nederland TV van de RKK heeft een nieuwsitem gewijd aan de première en in 2012 zijn er 4 films uit deze serie door hen aangekocht en uitgezonden.